

Duodecimin neljäs sanakilpailun tulokset

Aikakauskirjan numerossa 13 julistettiin lukijoille Lääketieteen sanastolautakunnan 30-vuotisjuhlan tiimoilta Duodecimin neljäs sanakilpailu. Aiemmat kilpailut pidettiin vuosina 1990, 1995 ja 2003.

Ratkottavien termien lukumäärä oli jälleen kaksitoista, kuinkas muuten. Osa oli ajankohdaisia anglismeja, kuten *dipping* eli verenpaineen öinen lasku ja *off label -käyttö* eli lääkkeen myyntiluvasta poikkeava käyttö. Osa taas oli lääketieteen termien Iku-Tursoja, kuten vuoden 1884 uudissana *dystrofia*, joille ei vuosikymmenten saatossakaan ollut löytynyt suomenkielistä vastinetta.

Tuomaristona toimivat Aikakauskirjan toimitus ja Lääketieteen sanastolautakunta. Jokaisesta termistä lähetettiin kymmeniä ehdotuksia. Useimmille kilpailusanoille löytyi Lääketieteen termit -sanakirjaan kelpaava suomalainen vastine. Osalle sopivaa vastinetta täytyy etsiä edelleen.

Kilpailuun osallistui 54 nimimerkkiä. Jotkut tekivät vain yhden ehdotuksen, toiset useita ehdotuksia monista termeistä. Kaksi ahkerinta lähetti peräti 25 sanaehdotusta. Yhteensä ehdotuksia saatiin 493. Koska osa kilpailijoista esitti samoja sanoja, itsenäisiä termiehdokkaita oli vähemmän, yhteensä 432.

Seuraavassa esitellään ne kilpailussa esiin nousseet uudissanat, joiden käyttöä lääketieteen kielessä tuomaristo piti mahdollisena ja joita se suosittaa yleiseen käyttöön:

Dipping. Paras ehdotus: (*verenpaineen*) *yömadaltuma*. Ehdotuksen teki Juha Vesterinen (Vantaa). Lääketieteen sanastolautakunta toteaa, että rinnakkainen termi *lepomadaltuma* sopii lisäksi käytettäväksi verenpaineen laskusta lepoasennossa. Ehdotuksia saatiin 41 erilaista.

Dystrofia. Paras ehdotus: *virhekehittymä*. Ehdotuksen teki Kaija Eerola (Turku). Sanastolautakunnan mielestä sana kattaa useimmat vierasperäisen termin monista merkityksistä, vaikkakaan ei niitä kaikkia. Ehdotuksia saatiin 33.

Epigeneesi. Ei suositettavia ehdotuksia (lähetettyjä 28).

Kognitio. Ei suositettavia ehdotuksia (lähetettyjä 55).

Kolonisaatio. Kunniamaininta: *kasvustovaltaus*. Ehdotuksen teki Riitta Hari (Helsinki). Sanastolautakunnan mielestä ehdotettu sana on omaperäinen ja kuvaa hyvin sitä, mitä kolonisaatiossa tapahtuu. Ehdotuksia saatiin 41.

Konsolidaatiohoito. Palkittava ehdotus: *vakautushoito*. Sanaa ehdotti kuusi kilpailijaa: Kaija Eerola (Turku), Jukka Kostainen (Tampere), Pekka Koukkari (Joensuu), Juha Matti Seppä (Pori), Anne Soikkeli (Espoo) ja Ahti Tarkkanen (Helsinki). Sanastolautakunta toteaa, että tällä sanalla näyttää olevan heti laaja kannatus kautta maan. Ehdotuksia saatiin 26.

Neglect-oire. Palkittava ehdotus: *katveoire*. Sanaa ehdotti kolme kilpailijaa: Leena Böstman (Helsinki), Kaija Eerola (Turku) ja Markus Peltonen (Joensuu). Sanastolautakunta piti tätä nasevaa sanaa parhaana lukuisista omaperäisistä ehdotuksista, joita saatiin 40.

Off label -käyttö. Kunniamaininta: *poikkeuskäyttö*. Sanaa ehdotti kaksi kilpailijaa: Jaakko Knuutila (Jyväskylä) ja Pirkko Leino (Espoo). Ehdotettu sana kattaa olennaisilta osin Lääketieteen termien nykyisen selitteen ”myyntiluvasta poikkeava käyttö”. Ehdotuksia saatiin 43.

Pre-eklampsia. Ei suositettavia ehdotuksia (lähetettyjä 20).

Spondylartropatia. Paras ehdotus: *rankaniveltulehdus*. Ehdotuksen teki Pyry Sipilä (Helsinki). Ehdotuksia saatiin 23.

Stroke. Kunniamaininta: *aivohaveri*. Sanaa ehdotti Juha Matti Seppä (Pori). Sanastolautakunta toteaa, että vaikka haveri tarkoittaa alun perin merivahinkoa, Nykysuomen sanakirjan mukaan haverilla on mahdollista viitata kuvallisesti myös muunlaisiin onnettomuuksiin. Miksei se siis voisi tarkoittaa myös äkillisiä, usein vakavia aivojen verenkiertohäiriöitä. Haverista käytetään myös arkista muotoa haaveri, mutta tyyliarvonsa vuoksi se ei sovi lääketieteen termiksi. Ehdotuksia saatiin 38.

Wash out period. Parhaat ehdotukset: *lääkityskatko* ja *huuhtoutumisjakso*. Edellistä ehdotti Juha Vesterinen (Vantaa) ja jälkimmäistä Riitta Hari (Helsinki), Kati Juva (Helsinki) ja Pyry Sipilä (Helsinki). Sanastolautakunnan mielestä mikään ehdotetuista sanoista ei kattanut kaikkia vierasperäisen termin merkityksiä, vaan vastineeksi tarvitaan tilanteen mukaan jompikumpi parhaaksi valituista termeistä. Ehdotuksia saatiin 44.

Kilpailuun osallistuttiin nimimerkin suojassa. Nimimerkkien avaaminen paljasti, että Kaija Eerola Turusta oli ehdottanut molempia palkittavaksi valittuja termejä *vakautushoito* ja *katveoire*. Lisäksi Eerola oli ehdottanut *virhekehittymää*, joka katsottiin dystrofian parhaaksi vastineeksi. Juha Matti Seppä Porista oli puolestaan ehdottanut sekä palkittavaa *vakautushoitoa* että kunniamaininnan saanutta *aivohaveria*. Tuomaristo päätti antaa näille

ansioituneimmille sanasepille 500 euron pääpalkinnot.

Kummankin palkitun termin takaa löytyi joukko myötäehdottajia, jotka saavat kirjapalkinnon, samoin kuin kunniamaininnan ansainnutta *kasvustovaltausta* ja *huuhtoutumisjaksoa* ehdottanut Riitta Hari. Niin ikään kirjapalkinnoin huomioidaan Pyry Sipilä, joka ehdotti parhaaksi vastineeksi valittua *rankaniveltulehdusta* ja *huuhtoutumisjaksoa*, sekä Juhani Vesterinen, joka ehdotti *yömadaltumaa* ja *lääkityskatkoa*.

Aika näyttää, ketkä saavat vielä lisäpalkinnon: ehdottamansa sanan vakiintumisen lääketieteen suomen kieleen.

Parhaat kiitokset kaikille kilpailuun osallistuneille ja onnittelut voittajille! ■

AIKAKAUSKIRJA DUODECIMIN TOIMITUS
LÄÄKETIETEEN SANASTOLAUTAKUNTA

DIPPING
WASH OUT PERIOD
DYSTROFIA
KOGNITIO
KOLONISAATIO
OFF LABEL -KÄYTTÖ
EPIGENEESI
STROKE